

ГЛОСАРІЙ

SWOT-аналіз – це групування факторів середовища функціонування підприємства на зовнішні та внутрішні та їх аналіз з позиції визначення позитивного чи негативного впливу на діяльність підприємства.

Абсолютна перевага – це можливість конкретної компанії, що виникає внаслідок, наприклад, особливостей її розміщення, виробничого потенціалу, інших об'єктивних умов, виробляти товар з мінімальними витратами виробництва та обігу в порівнянні з іншими фірмами, що випускають той же або аналогічний товар.

Абсолютна ставка податку – це ставка податку, згідно з якою розмір податкових нарахувань встановлюється як фіксована величина стосовно кожної одиниці виміру бази оподаткування.

Авансові платежі – це сплата до бюджету податків та внесення податкових платежів у розмірах, визначених з прогнозованих оцінок об'єкта оподаткування або його фактичних розмірів за попередній період чи за аналогічний період попереднього року.

Адаптивне планування – це складний і багатогранний процес, який суттєво відрізняється від традиційних моделей планування, що вимагає певних навиків відповідних рівнів ієрархії, які формують та відповідають за реалізацію адаптивних планів.

Адаптивність – це здатність аналізувати та відслідковувати зміни зовнішнього та внутрішнього середовища та автоматично змінювати алгоритм функціонування та структуру з метою збереження чи досягнення оптимального стану.

Адміністративні стягнення – це штрафні санкції, що накладаються на керівників і службових осіб підприємств, установ та організацій за порушення податкового законодавства.

Активи – це все, чим володіє підприємство і що йому належить – оборотний і основний капітал, нематеріальні активи.

Акциз – це вид непрямого податку на високорентабельні та монопольні товари (продукцію), який включається до ціни товарів (продукції).

Акціонерне товариство – це компанія, капітал якої складається з внесків пайовиків – акціонерів і засновників.

Акціонерне товариство відкритого типу – це товариство, капітал якого формується за рахунок відкритого продажу акцій.

Акціонерне товариство закритого типу – це товариство, акції якого реалізуються тільки його працівникам і не можуть бути продані стороннім особам без згоди інших акціонерів.

Акція – це цінний папір, що випускається акціонерним товариством, який дає право її власнику брати участь у його управлінні й одержувати дивіденди з прибутку.

Амортизація – це поступове перенесення вартості основних фондів на виготовлений продукт або послугу чи цільове нагромадження коштів і подальше використання їх для оновлення зношених основних фондів.

Антимонopolьне законодавство – це закони та інші урядові акти, що сприяють розвитку конкуренції, спрямовані на обмеження і заборону монополій, що перешкоджають створенню монополійних структур та об'єднань, монополістичних дій.

Асортимент – це склад, різновид, набір видів продукції, товарів, послуг, що виготовляються у виробництві або перебувають у продажу.

Асоціація – це найпростіша форма договірної об'єднання підприємств та інших підприємницьких структур з метою постійної координації господарської діяльності без права втручання у виробничу і комерційно-фінансову діяльність будь-яких їхніх учасників (членів).

Аудит – це вид підприємницької діяльності, що являє собою систему послуг підприємствам для перевірки фінансової звітності і правильності відображення в ній результатів фінансово-господарської діяльності.

База оподаткування – це фізичний, вартісний чи інший характерний вираз об'єкта оподаткування, до якого застосовується податкова ставка і який використовується для визначення розміру податкового зобов'язання.

Базова ставка – це ставка податку без урахування особливостей суб'єкта чи видів діяльності.

Балансова вартість – це вартість основних засобів, внесених до балансу, що зафіксована у балансовій відомості.

Балансовий прибуток – це загальна сума прибутку підприємства від усіх видів діяльності за звітний період, яка відображена в його балансі і включає прибуток від реалізації продукції (робіт, послуг), у тому числі продукції допоміжних та обслуговуючих виробництв, що не мають окремого балансу,

основних фондів, нематеріальних активів, цінних паперів, валютних цінностей, інших видів фінансових ресурсів та матеріальних цінностей, а також прибуток від орендних (лізингових) операцій, роялті і від позареалізаційних операцій.

Банк – це фінансове підприємство, яке здійснює функції кредитування і розрахунків, залучення ресурсів на свої рахунки.

Банкрутство – це юридично визначена неможливість підприємства платити за боргами з причини браку засобів.

Беззбитковість – це режим господарської діяльності підприємства, фірми, приватної особи, при якому доходи, одержувані від діяльності, перевершують витрати, пов'язані з нею, чи рівні їм.

Безповоротні витрати – це витрати, що здійснюються фірмою один раз, не потребують повторних витрат, які не залежать від обсягу виробництва, які в той же час не можуть бути повернуті фірмою.

Безспірні вимоги кредиторів – це грошові вимоги кредиторів, підтвержені судовим рішенням, що набрало законної сили, і постановою про відкриття виконавчого провадження, згідно з яким відповідно до законодавства здійснюється списання коштів з рахунків боржника.

Бізнес – це будь-яка економічна діяльність в умовах ринкової системи господарювання, що приносить власнику певний зиск (прибуток).

Бізнес-інкубатор – це організація, яка надає на певних умовах і на певний час спеціально обладнані приміщення та інше майно суб'єктам малого та середнього підприємництва, що розпочинають свою діяльність, з метою сприяння у набутті ними фінансової самостійності.

Бізнесмен – це ділова людина, підприємець, антрепренер, особа, що займається власним бізнесом, має свою справу з метою отримання прибутку або іншої вигоди.

Бізнес-план – це письмовий документ, в якому викладена сутність підприємницької ідеї, шляхи й засоби її реалізації та охарактеризовано ринкові, виробничі, організаційні та фінансові аспекти майбутнього бізнесу, а також особливості управління ним.

Бізнес-центр – це організація, яка надає інформаційні, консалтингові, маркетингові та інші послуги суб'єктам малого та середнього підприємництва, особам, що мають намір провадити

підприємницьку діяльність.

Благодійна організація – це недержавна організація, головною метою діяльності якої є здійснення благодійної діяльності в інтересах суспільства або окремих категорій осіб.

Боржник – це суб'єкт підприємницької діяльності, неспроможний виконати протягом трьох місяців свої грошові зобов'язання після настання встановленого строку їх виконання, які підтверджені судовим рішенням, що набрало законної сили, та постановою про відкриття виконавчого провадження.

Валова продукція – це показник, що характеризує випуск підприємством всієї продукції за певний період.

Валовий дохід – це загальна сума доходу платника податку від усіх видів діяльності, отриманого (нарахованого) протягом звітного періоду в грошовій, матеріальній або нематеріальній формах як на території України, на її континентальному шельфі, у виключній (морській) економічній зоні, так і за їхніми межами.

Валовий прибуток – це прибуток, який включає в себе прибуток від діяльності підприємства, від позареалізаційних операцій, а також інші доходи, не пов'язані з діяльністю підприємства (дивіденди, проценти, авторські права й ліцензії, інші кошти), одержані ним незалежно від способу, виду одержання доходу та методу відображення на рахунках бухгалтерського обліку.

Валові витрати – це витрати виробництва та обігу – сума будь-яких витрат платника податку в грошовій, матеріальній або нематеріальній формах, здійснюваних як компенсація вартості товарів (робіт, послуг), які придбаваються (виготовляються) таким платником податку для подальшого використання їх у власній господарській діяльності.

Венчурний бізнес – це вид бізнесу, орієнтований на практичне використання технічних і технологічних новинок, результатів наукових досягнень, які ще не випробувані на практиці.

Вилучення – це податкові пільги, спрямовані на вилучення з оподаткованого доходу окремих предметів (об'єктів оподаткування).

Виняткова ліцензія – це ліцензія, що забезпечує монопольне право ліцензіата використовувати винахід чи технологію і відмову ліцензіара від самостійного використання запатентованих

винаходів і їх продажу на обумовленій території в обумовлений час.

Виріб – це одиниця промислової продукції, кількість якої може обчислюватися в штуках або екземплярах.

Виробіток – це кількість продукції, що вироблена працівником за одиницю часу.

Виробництво – це: процес створення матеріальних і суспільних благ; господарська діяльність, пов'язана з виробленням об'єктів, включаючи всі стадії технологічного процесу, у тому числі виготовлення, підготовку, змішування та пов'язані з цим процедури, обробку, наповнення, пакування, переробку, відновлення та інші зміни стану об'єкта; діяльність, пов'язана з випуском продукції, яка включає всі стадії технологічного процесу, а також реалізацію продукції власного виробництва.

Виробнича потужність – це максимально можливий випуск продукції підприємством за певний час (зміну, добу, місяць, рік) у встановленій номенклатурі і асортименті при повному завантаженні обладнання і виробничих площ.

Виробнича програма – це завдання з кількості й асортименту продукції або послуг певної якості, що встановлюється об'єкту планування, виходячи з потреб споживачів і можливостей підприємства.

Виробнича собівартість – це поточні витрати підприємства, що пов'язані з виготовленням продукції, а також виконанням послуг, які забезпечують основну діяльність.

Виробниче підприємництво – це вид підприємницької діяльності, спрямований на виробництво продукції, послуг, робіт.

Виробничий кооператив – це добровільне об'єднання громадян для спільної виробничої або господарської діяльності, засноване на особистій трудовій участі членів кооперативу та об'єднання їх майнових пайових внесків.

Виробничий процес – це систематичне та цілеспрямоване змінювання в часі та просторі кількісних та якісних характеристик засобів виробництва і робочої сили для отримання готової продукції з вихідної сировини згідно із заданою програмою.

Виробничі запаси – це предмети праці, які ще не залучені у виробничий процес і знаходяться на складах підприємства.

Виробничі норми – це витрати матеріальних, сировинних або паливно-енергетичних ресурсів на одиницю продукції (роботи).

Витрати – це зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу.

Витрати виробництва – це витрати, що безпосередньо пов'язані з виробництвом продукції і обумовлені ним.

Витрати на збут – це: витрати пакувальних матеріалів для затарювання готової продукції на складах готової продукції; витрати на ремонт тари; витрати на утримання основних засобів, інших матеріальних необоротних активів, пов'язаних із збутом продукції, товарів, робіт, послуг (операційна оренда, страхування, амортизація, ремонт, опалення, освітлення, охорона); витрати на транспортування, перевалку і страхування готової продукції (товарів), транспортно-експедиційні та інші послуги, пов'язані з транспортуванням продукції (товарів) відповідно до умов договору (базису) поставки; витрати на гарантійний ремонт і гарантійне обслуговування; витрати на страхування призначеної для подальшої реалізації готової продукції (товарів), що зберігається на складі підприємства; витрати на транспортування готової продукції (товарів) між складами підрозділів (філій, представництв) підприємства; оплата праці та комісійні винагороди продавцям, торговим агентам та працівникам підрозділів, що забезпечують збут; витрати на дослідження ринку озброєнь (маркетинг); витрати на відрядження працівників, зайнятих збутом; витрати обігу; інші витрати, пов'язані із збутом продукції (робіт, послуг).

Витрати на оплату праці – це витрати на виплату основної і додаткової заробітної плати, обчислені згідно із системами оплати праці, прийнятими підприємством, включаючи будь-які види грошових і матеріальних доплат.

Витрати непередбачені – це витрати, не передбачені планами, програмами, бюджетами, кошторисами, що виникли несподіваним чином і включають непередбачене збільшення витрат виробництва та обігу, відшкодування збитків, штрафи, пені, неустойки.

Відновлювальна вартість – це сума витрат у вигляді амортизаційних відрахувань, необхідних для відновлення зношених у процесі виробництва основних засобів, обчислена з урахуванням діючих цін.

Відносна перевага – це перевага одного виробника нового товару перед іншими, що полягає у найнижчих витратах, зумовлених заміною виробництва старого товару новим.

Відрахування – це платежі до бюджету та державних цільових фондів, які мають повне (за використанням) або часткове (за змістом) цільове призначення.

Відрядна оплата праці – це форма оплати праці працівників, при якій їх заробітна плата встановлюється відповідно до кількості виробленої працівником продукції заданої якості.

Відсоткова ставка – це виражений у відсотках розмір плати за користування коштами, залученими позичальником у кредитора на визначений строк.

Відтворювальний цикл – це цикл «виробництво-розподіл-обмін-споживання», стадії якого характеризують стани, які проходить економічний продукт від його створення до споживання у міру зміни в часі.

Відшкодування податку – це повернення платникам коштів, сплачених у вигляді податків. В Україні відшкодування проводиться з податку на додану вартість у випадках, передбачених податковим законодавством.

Власний капітал – це частина капіталу підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань.

Власник – це фізична чи юридична особа, якій належить майно, або призначений ним орган, що представляє інтереси власника.

Власність – це економічна категорія, що є одним із проявів суспільних відносин із приводу привласнення матеріальних благ.

Власність народу України – це надра землі, повітряний простір, водні та інші природні ресурси її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони.

Володіння – це фактична наявність речі в господарстві власника і його можливість впливати на неї безпосередньо. Володіння може бути законним (наприклад, наявність у особи речі за правом власності) і незаконним (скажімо, володіння майном, добутим злочинними діями, привласнення знахідки).

Гіпотеза – це частина правової норми, яка вказує на умови, за наявності яких норма повинна діяти.

Гнучкі виробничі системи – це сукупність засобів виробництва, що володіють здатністю швидкого переналагодження з виробництва одного виду продукції на інший.

Гнучкі умови праці – це надання можливості працювати неповний робочий день, гнучкий графік роботи, розподіл

професійних обов'язків між декількома працівниками або надання можливості працювати вдома.

Господарська діяльність – це діяльність суб'єктів господарювання у сфері суспільного виробництва, спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність.

Господарське товариство – це підприємство або інший суб'єкт господарювання, створені юридичними особами та/або громадянами шляхом об'єднання їх майна і участі в підприємницькій діяльності товариства з метою одержання прибутку.

«Готівкова корова» – це: бізнес, який дає безперервний приплив готівкових грошей; надійна і прибуткова компанія.

Готова продукція – це сукупність повністю виготовлених на підприємстві виробів і продуктів, які фактично відпущені або призначені для відпуску на сторону (реалізацію).

Гроші – це активи, суспільні засоби платежу, які слугують засобом обігу, одиницею рахунку і засобом накопичення.

Грошовий потік – це сума прогнозованих або фактичних надходжень від діяльності (використання) об'єкта оцінки.

Гудвіл – комплекс заходів, спрямованих на збільшення прибутку підприємства без відповідного збільшення активних операцій, включаючи використання кращих управлінських здібностей, домінуючу позицію на ринку продукції (робіт, послуг), нові технології тощо. Вартість гудвілу визначається різницею між ціною придбання і звичайною ціною відповідних активів.

Дебітор – це боржник, юридична або фізична особа, яка заборгувала підприємству, організації, закладу.

Дебіторська заборгованість – це сума заборгованості підприємству (організації) з боку юридичних і фізичних осіб, що виникла тимчасово внаслідок вивільнення коштів з обігу підприємства у зв'язку з поставкою товарів, виконання робіт або надання послуг.

Декларування – це подання платником відомостей про обсяги об'єкта оподаткування та інших даних, необхідних для визначення суми податку.

Депозит – це кошти, які надаються фізичними чи юридичними особами в управління резиденту, визначеному

фінансовою організацією згідно із законодавством, або нерезиденту на строк або на вимогу та під процент на умовах видачі на першу вимогу або повернення зі спливом встановленого договором строку.

«Дерево рішень» – це схематичне подання процесу прийняття управлінських рішень, що зображуване графічно у вигляді дерева.

«Дерево цілей» – це структурована, побудована за ієрархічним принципом сукупність цілей економічної системи, програми, плану, в якій виділені: генеральна мета («вершина дерева») та підпорядковані їй підцілі першого, другого і наступних рівнів («гілки дерева»).

Дерегулювання підприємницької діяльності – це сукупність спрямованих на зменшення втручання державних органів у підприємницьку діяльність, усунення правових, адміністративних, економічних та організаційних перешкод у розвитку підприємництва заходів, які включають: спрощення порядку створення, реєстрації та ліквідації суб'єктів підприємницької діяльності; скорочення переліку видів підприємницької діяльності, що підлягають ліцензуванню та патентуванню, вимагають одержання сертифікатів та будь-яких інших дозволів на здійснення підприємницької діяльності; лімітування перевірок та контролю за діяльністю суб'єктів підприємництва; спрощення процедури митного оформлення вантажів при здійсненні експортно-імпортних операцій; забезпечення послідовності та стабільності нормативно-правового регулювання підприємницької діяльності.

Державна власність – це майно, необхідне для виконання державою своїх функцій (як-от: єдина енергетична система, інформаційна система, системи зв'язку, транспорту загального користування, кошти державного бюджету тощо).

Державне мито – це платіж, що справляється за вчинення юридичних дій та за видачу документів юридичного характеру уповноваженими на те державними органами й перераховується ними в бюджет.

Державне підприємство – це підприємство, майно якого знаходиться у державній власності, а керівники призначаються або наймаються за контрактом державними органами.

Державне регулювання економіки – це: координація з боку держави всієї господарської структури країни з метою підтримання стійкості й макроекономічної рівноваги та забезпечення роботи

механізму конкуренції; сукупність різноманітних методів, інструментів, за допомогою яких держава веде економічну діяльність.

Державний реєстратор – це посадова особа, яка від імені держави здійснює державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців.

Державний реєстр фізичних осіб – платників податків та інших обов'язкових платежів – це автоматизований банк даних, створений для забезпечення єдиного державного обліку фізичних осіб, які зобов'язані сплачувати податки, збори, інші обов'язкові платежі до бюджетів та внески до державних цільових фондів у порядку і на умовах, що визначаються законодавчими актами України.

Державні цільові фонди – це фонди, що створені у відповідності з Законами України і формуються за рахунок податків і зборів юридичних осіб незалежно від форм власності і фізичних осіб.

Державно-приватне партнерство – це співробітництво між державою, територіальними громадами в особі відповідних органів державної влади та органів місцевого самоврядування (державними партнерами) та юридичними особами, крім державних та комунальних підприємств, або фізичними особами-підприємцями (приватними партнерами), що здійснюється на основі договору.

Джерела виплати податків – це дохід платника, з якого він сплачує податок.

Джерела податкового права – це акти компетентних органів держави, якими встановлюються норми права у сфері податкової політики.

Джерела права – це зовнішні форми виявлення правотворчої діяльності держави, за допомогою якої воля законодавця стає обов'язковою для виконавця.

Джерела фінансування – це існуючі та очікувані джерела отримання фінансових ресурсів або перелік економічних суб'єктів, здатних надати такі ресурси.

Диверсифікація виробництва – це перехід від однопрофільного до багатoproфільного виробництва з широкою номенклатурою продукції, що випускається.

Дивіденди – це прибуток, отриманий платниками податку від здійснення корпоративних прав, включаючи доходи, нараховані як проценти на акції або на внески до статутних фондів, за винятком доходів, отриманих від торгівлі корпоративними правами, і доходів від операцій з борговими зобов'язаннями та вимогами.

Директивне планування – це процес прийняття рішень, які мають обов'язковий характер для об'єктів планування.

Дирекція – це керівний орган підприємства, фірми, компанії.

Диспозиція – це частина правової норми, яка встановлює права та обов'язки учасників регульованих нормою відносин.

Дисконтування – це метод приведення майбутньої вартості грошей до їхньої теперішньої вартості.

Добровільні пожертвування – це внески підприємств або громадян на загальносуспільні потреби, а також до неприбуткових організацій, створених згідно із законодавством про об'єднання громадян.

Доведення до банкрутства – це умисне, з корисливих мотивів, іншої особистої заінтересованості або в інтересах третіх осіб вчинення власником або посадовою особою суб'єкта підприємницької діяльності дій, що призвели до стійкої фінансової неспроможності суб'єкта підприємницької діяльності, якщо це завдало істотної шкоди державним чи громадським інтересам або охоронюваним законом правам та інтересам кредиторів.

Довіреність – це документ, яким особа (довіритель) засвідчує, що уповноважила свого представника (довірену особу) здійснювати певні (зазначені в документі) дії від свого імені.

Довірче товариство – це товариство з додатковою відповідальністю, яке здійснює представницьку діяльність відповідно до договору, укладеного з довірителями майна щодо реалізації прав їх власників.

Договір – це угода двох або більше осіб про встановлення, зміни або припинення прав та обов'язків.

Договірна ціна – це ціна, що встановлюється за згодою партнерів (продавців і покупців) з урахуванням основних ринкових чинників.

Додана вартість – це вартість, створена в процесі виробництва на даному підприємстві, яка відображає реальний вклад підприємства в створення вартості конкретного продукту, що випускається.

Додаткова заробітна плата – це винагорода за працю понад установлені норми, за трудові успіхи та винахідливість і за особливі умови праці (доплати, надбавки, гарантійні і компенсаційні виплати, передбачені чинним законодавством, премії, пов'язані з виконанням виробничих завдань і функцій).

Документальна перевірка – це перевірка правильності розрахунків платників із бюджетом, що проводиться безпосередньо в платника на підставі даних бухгалтерського обліку та первинних документів.

Допоміжне виробництво – це частина виробничої діяльності підприємства, яка полягає в обслуговуванні основного виробництва, забезпеченні безперебійного виготовлення і випуску продукції та провадиться у певних структурних підрозділах.

Досудова санація – це система заходів щодо відновлення платоспроможності боржника, які може здійснювати власник майна боржника, інвестор, з метою запобігання банкрутству боржника шляхом реорганізаційних, організаційно-господарських, управлінських, інвестиційних, технічних, фінансово-економічних, правових заходів відповідно до законодавства до початку порушення провадження у справі про банкрутство.

Дотація – це державна виплата, яка надається в безповоротному порядку тій або іншій підприємницькій структурі, що зазнала економічної скрути за об'єктивних причин та найчастіше використовується для збалансування доходів і видатків місцевих бюджетів, покриття касових збитків окремих державних підприємств.

Дохід – це виручка від реалізації продукції, робіт, послуг без вирахування наданих знижок, повернення проданих товарів та податків з продажу (податку на додану вартість, акцизного збору).

Дочірнє підприємство – це підприємство, яке перебуває під контролем материнського (холдингового) підприємства.

Економіка – це: народне господарство країни або його галузь; наука, яка вивчає специфіку виробничих процесів у певній галузі або сфері суспільного виробництва.

Економічна вартість – це концепція, згідно з якою будь-який об'єкт, щодо якого існує потік грошових коштів, наражається на зміну своєї вартості через збитки втрачених можливостей.

Економічна вигода – це потенційна можливість отримання

підприємством грошових коштів від використання активів.

Економічна ефективність – це відносний показник, що є результатом співвідношення між отриманим ефектом та витратами.

Економічна поведінка – це обумовлена об'єктивними процесами, економічними інтересами та економічним мисленням цілеспрямована діяльність щодо задоволення матеріальних потреб.

Економічна система – це сукупність економічних процесів, які відбуваються в суспільстві на основі стосунків власності і організаційно-правових норм, що склалися.

Економічне мислення – це явище суб'єктивного порядку, безпосередньо пов'язане з економічним життям суспільства як його органічна частина.

Електронна економіка – це форма економічних відносин у сфері виробництва, розподілу, обміну та споживання товарів, робіт і послуг, наданих в електронному вигляді за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій.

Елементи витрат – це первинні однорідні витрати затрат на виробництво продукції, що формуються відповідно до їх економічного змісту, є однаковими для всіх галузей і на їх основі складається кошторис витрат на виробництво.

Елементи податку – це встановлені в законодавчому порядку державними органами принципи організації і дії податкової системи, що охоплюють наступні її частини: суб'єкти податку, об'єкти податку, одиницю оподаткування, податкову ставку, податковий оклад і податкові пільги.

Етика підприємництва – це ділова етика, заснована на відкритості, чесності, вірності слову, повазі законів та умінні вести бізнес.

Єдина державна регуляторна політика у сфері підприємництва – це діяльність, спрямована на досягнення оптимального регулювання державою підприємницької діяльності, усунення правових, економічних та адміністративних перешкод у реалізації права на підприємницьку діяльність.

Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування – це консолідований страховий внесок, збір якого здійснюється в обов'язковому порядку та на регулярній основі з метою забезпечення захисту у випадках, передбачених законодавством, прав застрахованих осіб на отримання страхових

виплат (послуг) за діючими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Єдиний державний реєстр підприємств і організацій – це автоматизована система збирання, накопичення та опрацювання даних про всіх юридичних осіб, відокремлені підрозділи юридичних осіб, що знаходяться на території країни, а також відокремлені підрозділи юридичних осіб, що знаходяться за межами країни.

Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань – це єдина державна інформаційна система, що забезпечує збирання, накопичення, обробку, захист, облік та надання інформації про юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадські формування, що не мають статусу юридичної особи.

Єдиний реєстр боржників – це систематизована база даних про боржників, що є складовою автоматизованої системи виконавчого провадження та ведеться з метою оприлюднення в режимі реального часу інформації про невиконані майнові зобов'язання боржників та запобігання відчуженню боржниками майна.

«Жирний кіт» – це підприємство, яке отримує надвисокі прибутки завдяки фінансуванню ризикових операцій.

Життєвий цикл – це сукупність стадій створення, впровадження й використання системи в інтервалі часу, що починається з моменту розробки концепції й визначення технічних вимог і закінчується при виведенні системи з експлуатації у зв'язку з неможливістю або недоцільністю подальшого використання за призначенням.

Забезпечення – це зобов'язання з невизначеними сумою або часом погашення на дату балансу.

Загальні збори акціонерів – це збори акціонерів або їх довірених осіб для розв'язання найбільш важливих питань діяльності акціонерного товариства.

Загальнодержавні податки – це податки, які встановлюються органами законодавчої влади і обов'язкові для справляння на всій території держави.

Закон – це нормативний акт, прийнятий законодавчим органом держави або населенням на референдумі.

Закон попиту – це закон, відповідно до якого зростання цін

призводить до зниження величини попиту.

Закон пропозиції – це закон, відповідно до якого з ростом цін на товар збільшується обсяг пропозиції цього товару.

Залишкова вартість – це вартість основних засобів, розрахований з урахуванням їх зносу, що дорівнює первісній вартості за вирахуванням амортизації протягом усього терміну експлуатації основних засобів.

Залучені кошти – це засоби, які не належать підприємству, але тимчасово (до їх повернення) беруть участь у господарському обороті в якості джерела формування оборотних коштів.

Запаси – це активи, які: утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності; перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством.

Заробітна плата – це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу.

Засоби виробництва – це знаряддя і предмети виробничої трудової діяльності людей: основні засоби і оборотні засоби, що використовуються у виробництві.

Захист прав споживачів – це офіційно встановлені нормативними документами правила та норми, що охороняють права споживачів, зокрема, запобігають продаж їм неякісного товару та компенсують збитки споживачів від недобросовісної торгівлі.

Збиток – це економічний результат господарської діяльності, коли собівартість продукції або послуг вища, ніж сума, за яку їх можна реалізувати.

Збори – це платежі юридичних та фізичних осіб, які встановлюються в твердих розмірах за надання певних прав чи послуг або на відшкодування окремих видатків бюджету.

Звичайна процентна ставка за депозит – це середньозважена процентна ставка на день відкриття депозиту, але не вища середньозваженої ставки за депозити, залучені протягом 30 календарних днів, що передували даті відкриття цього депозиту.

Звичайна процентна ставка за кредит – це середньозважена процентна ставка на день сплати процентів за кредит, але не нижча

середньозваженої процентної ставки за кредити, надані протягом 30 календарних днів, що передували даті надання цього кредиту.

Звичайна ціна на продукцію (роботи, послуги) – це ціна, не менша від середньозваженої ціни реалізації аналогічної продукції (робіт, послуг) за будь-якими іншими угодами купівлі-продажу, укладеними з будь-якою третьою стороною протягом 30 календарних днів, що передували даті реалізації, за винятком випадків, коли ціни внутрішньої реалізації підлягають державному регулюванню згідно з порядком ціноутворення, встановленим законодавством.

Згортання виробництва – це скорочення або навіть припинення виробництва певних видів продукції, товарів, послуг на підприємствах у зв'язку зі зниженням попиту, відсутністю необхідних ресурсів чи нерентабельністю виробництва.

Злиття підприємств – це об'єднання підприємств шляхом створення нової юридичної особи або приєднання підприємств до головного підприємства внаслідок якого власники (акціонери) підприємств, що об'єднуються, здійснюватимуть контроль над усіма чистими активами об'єднаних підприємств з метою подальшого спільного розподілу ризиків та вигод від об'єднання.

Злісне банкрутство – це оголошення підприємством або підприємцем стану банкрутства з метою не виплачувати борги і приховати наявні у нього фінансові ресурси.

Змінні витрати – це витрати, абсолютна величина яких змінюється разом зі зміною обсягу виробництва продукції.

Змішані підприємства – це підприємства, в яких поєднуються різні форми власності.

Знижки – це пільги, спрямовані на скорочення податкової бази.

«Зняття вершків» – це вид цінової політики підприємства, що полягає в установленні на товар ціни, яка значно перевищує витрати на його виробництво та реалізацію.

Зобов'язання – це заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому призведе до зменшення ресурсів підприємства.

Зобов'язання довгострокове – це зобов'язання, що погашаються (задовольняються) через період, що не менше року.

Зобов'язання короткострокове – це зобов'язання, що погашаються (задовольняються) через період, що менше року.

Зовнішнє середовище – це зовнішні умови та чинники здійснення підприємницької діяльності, що не залежать від підприємства, організації, але мають бути обов'язково враховані ними при розробці стратегії розвитку, бізнес-плану тощо.

Зовнішньоекономічна діяльність підприємства – це сфера його господарської діяльності, пов'язана з виходом на зовнішні ринки та функціонуванням на них, створенням спільних підприємств, здійсненням валютно-фінансових та кредитних операцій.

Ідентичні товари – це товари (роботи, послуги), що мають однакові характерні для них основні ознаки.

Імідж – це: образ ділової людини, уявлення про нього, що складається у оточуючих, репутація; образ фірми чи товару, що забезпечує становище фірми на ринку, а також вірність покупців фірмовій марці.

Інвестиції – це довгострокові вкладення з метою створення нових і модернізації діючих підприємств, освоєння новітніх технологій і техніки, збільшення виробництва і отримання прибутку.

Індикативне планування – це антипод директивного планування тому, що цей план не має обов'язкового до виконання характеру, хоча в ньому можуть бути і обов'язкові завдання. В цілому він має направляючий, рекомендаційний характер залежно від терміну, на який складається план.

Інноваційне підприємництво – це підприємницька діяльність в сфері високих технологій, в основу якої покладено інноваційні ідеї зі створення наукомістких товарів та/або послуг.

Інноваційне підприємство – це підприємство (об'єднання підприємств), що розробляє, виробляє і реалізує інноваційні продукти і (або) продукцію чи послуги, обсяг яких у грошовому вимірі перевищує 70 відсотків його загального обсягу продукції і (або) послуг.

Іноземне підприємство – це підприємство, статутний капітал якого на 100% складається з іноземних інвестицій.

Інфраструктура підтримки малого і середнього підприємництва – це підприємства, установи та організації незалежно від форми власності, які провадять діяльність, спрямовану на розвиток суб'єктів малого і середнього підприємництва, їх інвестиційної та інноваційної активності,

просування вироблених ними товарів (робіт, послуг), результатів інтелектуальної діяльності на внутрішній і зовнішній ринки.

Інші заохочувальні та компенсаційні виплати – це виплати у формі винагород за підсумками роботи за рік, премії за спеціальними системами і положеннями, виплати в рамках грантів, компенсаційні та інші грошові і матеріальні виплати, які не передбачені актами чинного законодавства або які провадяться понад встановлені зазначеними актами норми.

Інші операційні витрати – це витрати операційної діяльності, що пов'язані з виробництвом продукції і не увійшли до складу інших економічних елементів витрат: витрати на відрядження, вартість робіт, послуг сторонніх підприємств, плата за розрахунково-касове обслуговування, сума податків, зборів, втрати від псування цінностей, сума фінансових санкцій, орендна плата.

Кадри – це основний штатний склад працівників підприємств, що підбирається на основі кадрової політики залежно від виду діяльності організації.

Кадрова політика – це система роботи з персоналом, що об'єднує різні форми діяльності й має на меті створення згуртованого й відповідального високопродуктивного колективу для реалізації можливостей підприємства адекватно реагувати на зміни в зовнішньому і внутрішньому середовищах.

Калькуляція – це представлений в табличній формі бухгалтерський розрахунок витрат у грошовому вираженні на виробництво і збут одиниці виробу або партії виробів, а також на здійснення робіт і послуг.

Камеральна перевірка – це перевірка, яка проводиться у приміщенні органу державної податкової служби виключно на підставі даних, зазначених у податкових деклараціях (розрахунках) платника податків, без будь-якого спеціального рішення керівника податкової та направлення на її проведення, без присутності платника.

Капітал – це: сукупність матеріальних і грошових коштів, а також інтелектуальних здобутків, використовуваних у процесі виробництва та інших сферах діяльності з метою отримання прибутку; активи фірми (підприємства) за мінусом її зобов'язань (заборгованості).

Картель – це асоціація незалежних промислових підприємств, виробників однотипної продукції, організація якої передбачає

досягнення монопольного контролю певного ринку.

Кваліфікація – це сукупність трудових навичок і знань, яка характеризує готовність працівника виконувати виробничі функції обумовленої складності.

Квота – це частина податку в доходах платника.

Колективна власність – це майно, що належить певному колективу і є необхідним для його функціонування (майно колективного підприємства, кооперативу, орендного чи акціонерного підприємства, господарського товариства, господарського об'єднання, професійної спілки, політичної партії чи іншої громадської організації, релігійної організації тощо).

Колективне підприємство – це підприємство з колективною формою власності на майно, що допускає його поділ на частки (колективне підприємство з частковою формою участі) або не допускає такого поділу (колективне народне підприємство).

Колективний договір – це угода між трудовим колективом в особі профспілки та адміністрацією або власником підприємства, яка регулює їх виробничі, економічні та трудові відносини.

Командитне товариство – це вид господарської організації, яка включає, поряд з повними учасниками, що несуть відповідальність за зобов'язаннями товариства усім своїм майном, одного або кількох учасників (вкладників), відповідальність яких обмежується внеском у майно товариства.

Комерційна організація – це підприємство, метою господарської діяльності якого є одержання прибутку.

Комерційне підприємництво – це діяльність, яка пов'язана з обміном, розподілом та споживанням товарів і послуг.

Комунальна власність – це: майно, яке передається безоплатно державою чи іншими суб'єктами права власності; майно, яке створюється і купується органами місцевого самоврядування за рахунок належних їм коштів.

Комунальне підприємство – це підприємство, що діє на основі комунальної власності територіальної громади.

Конкурентоспроможність підприємства – це здатність проводити діяльність в ринкових умовах і одержувати прибуток, достатній для науково-технічного удосконалення виробництва, стимулювання працівників і випуску високоякісної продукції.

Конкурентоспроможність продукції – це сукупність споживчих властивостей виробу, що характеризують його

відмінність від виробу-конкурента за ступенем відповідності конкретним суспільним потребам і з урахуванням витрат на його виготовлення.

Конкуренція – це співіснування і боротьба товаровиробників та інших суб'єктів ринкового середовища за досягнення максимальних прибутків та інших цілей шляхом задоволення різноманітних потреб споживачів з повним використанням при цьому власних сильних сторін і можливостей зовнішнього середовища, усуненням слабких власних сторін і загроз ззовні.

Консорціум – це тимчасове статутне об'єднання підприємств для досягнення спільної мети (як правило, реалізації проекту).

Контрольний пакет акцій – це частка акцій, що зосереджена в руках одного власника і дає можливість здійснювати фактичний контроль за діяльністю акціонерного товариства. Теоретично він має становити понад 50% суми випущених акцій, але на практиці може бути меншим.

Контрольована компанія – це компанія, більшістю акцій якої володіє інша компанія або певна особа.

Концерн – це організаційна форма статутного об'єднання різногалузевих підприємницьких структур, що характеризується органічним поєднанням власності та контролю з використанням (найчастіше) принципу диверсифікації виробництва. Суб'єкти господарювання, що інтегруються в концерн, звичайно втрачають свою економічну самостійність.

Кон'юнктура ринку – це визначене в часі та просторі певне співвідношення попиту і пропозиції, що формується як сукупність товарно-грошових пропорцій під впливом конкретної комбінації діючих чинників.

Кооперування – це встановлення тривалих виробничих зв'язків між підприємствами, кожне з яких спеціалізується на виробництві окремих частин єдиного виробу.

Користування – це право вилучати з речей їхні корисні властивості (наприклад, обробляти землю та отримувати врожай, вживати продукти харчування, носити одяг і взуття).

Корпоративна культура – це система цінностей і переконань, які розділяє кожен працівник фірми та передбачає його поведінку, що обумовлює характер життєдіяльності організації.

Корпоративне підприємство – це підприємство, що утворюється, як правило, двома або більше засновниками за їх спільним рішенням (договором), діє на основі об'єднання майна та/або підприємницької чи трудової діяльності засновників (учасників), їх спільного управління справами, на основі корпоративних прав, у тому числі через органи, що ними створюються, участі засновників (учасників) у розподілі доходів та ризиків підприємства.

Корпоративне право – це право власності на частку (пай) у статутному фонді юридичної особи, створеної відповідно до законодавства про господарські товариства, включаючи право на управління та отримання відповідної частки прибутку такої юридичної особи.

Корпорація – це договірне об'єднання, створюване за принципом суміщення виробничих, наукових і комерційних інтересів з делегуванням окремих повноважень кожним з його членів централізованому керівництву.

Кошторис – це документований бухгалтерський план надходження і витрачання грошових коштів, що використовуються для фінансування господарської діяльності підприємств.

Кредит – це позика на певний строк у грошовій або товарній формі на умовах повернення і сплати відсотка за користування. Існують три форми кредиту – банківський, державний, комерційний. Банківський кредит надається банками у грошовій формі підприємствам і організаціям, населенню (переважно індивідуальним підприємцям), державі. Особливою формою є державний кредит, коли позичальником виступає держава чи місцеві органи влади, а кредит полягає у випуску державних цінних паперів (облігацій) і використовується для покриття частки державних видатків. Комерційний кредит надається одним підприємством іншому у вигляді продажу товарів з відстрочкою платежу; він обслуговує лише обіг товарів і оформлюється векселем.

Кредитна операція – це господарча операція суб'єкта підприємницької діяльності, що передбачає надання права на купівлю матеріальних цінностей та нематеріальних активів з відстроченням платежу, а також на позичку грошових коштів з відстроченням погашення їх.

Кредиторська заборгованість – це: заборгованість, що

виникла при розрахунках з постачальниками; тимчасове використання в грошовому обігу підприємства коштів кредитора.

Кругообіг коштів підприємства – це планомірний рух коштів підприємства у процесі господарської діяльності, результатом якого є створення нової споживчої вартості та зростання вартості.

Культура підприємництва – це: уявлення підприємця про цінність бізнесу; правила й норми поведінки при плануванні та здійсненні підприємницької діяльності; конкретна поведінка підприємця, у процесі якої він реалізує правила й норми поведінки.

Лізинг – це довгострокова оренда машин, обладнання, транспортних засобів, споруд виробничого призначення, яка фіксується у відповідному договорі між орендодавцем (лессором) і орендарем (лізером).

Ліквідаційна вартість – це вартість матеріальних цінностей, які ліквідовуються, за вирахуванням витрат, пов'язаних з їх ліквідацією.

Ліквідація підприємства – це припинення діяльності організації у зв'язку із закінченням строку, на який її було створено, за рішенням загальних зборів, вищестоящого органу (для державних підприємств) або за рішенням суду.

Ліцензія – це документ, що видається Кабінетом Міністрів України або уповноваженим ним органом виконавчої влади, згідно з яким власник ліцензії має право займатися певним видом підприємницької діяльності.

Людський капітал – це капітал, втілений в людях у формі їх освіти, кваліфікації, знань і досвіду.

Майбутня вартість – це: грошова сума, що підлягає здобуттю або виплаті в майбутньому; величина певної грошової суми, приведена до деякого майбутнього моменту часу шляхом нарахування складних відсотків (компаундування).

Майно – це активи (оборотні та необоротні), які підприємство використовує у виробництві в процесі господарської діяльності, вартість яких відображається в балансі підприємства.

Майнове право – це права володіння, користування і розпорядження майном.

Майнові податки – це прямі податки з юридичних та фізичних осіб, об'єктом оподаткування яких виступає рухоме й нерухоме майно.

Мале підприємство – це підприємство, організація, фірма

будь-якої галузі народного господарства з невеликою чисельністю штатних працівників і обсягом річного валового доходу.

Малий бізнес – це бізнес, здійснюваний в малих формах, що спирається на підприємницьку діяльність приватних підприємців, невеликих фірм, малих підприємств.

Маржа – це різниця між відсотковими ставками за наданий кредит і відсотковими ставками за залучені ресурси.

Маркетинг – це система організації діяльності сучасного підприємства, фірми, в процесі товарного відтворення, в якій в основі прийняття господарських рішень покладені вимоги ринку, реальні запити, потреби покупців у товарах і послугах та виробничо-збутові можливості даного підприємства, фірми.

Маркетингова стратегія – це програма маркетингової діяльності фірми на цільових ринках, яка визначає принципові рішення для досягнення маркетингових цілей.

Материнська компанія – це юридична особа, яка контролює іншу юридичну особу (дочірню компанію).

Матеріальний актив – це основні та оборотні активи у будь-якому виді, що відрізняється від коштів, цінних паперів, деривативів та нематеріальних активів.

Матеріальні витрати – це вартість витрачених у виробництві сировини і основних матеріалів, напівфабрикатів та комплектуючих виробів, палива і енергії, будівельних матеріалів, запасних частин, тари й тарних матеріалів, допоміжних та інших матеріалів, а також вартість виконаних для підприємства робіт, послуг виробничого та невиробничого характеру.

Менеджмент – це мистецтво керування інтелектуальними, фінансовими, сировинними, матеріальними ресурсами з метою найбільш ефективної виробничої діяльності.

Мирова угода – це домовленість між боржником і кредиторами стосовно відстрочки та/або розстрочки, а також прощення (списання) кредиторами боргів боржника, яка оформляється шляхом укладення угоди між сторонами.

Мінімальна заробітна плата – це встановлена державою мінімальна величина оплати праці, розрахована на основі прожиткового мінімуму, рівня оподаткування доходів працівників, міжгалузевих співвідношень в оплаті праці, умов і розмірів оплати праці в бюджетних установах тощо.

Мінімальний прибуток – це найменше значення прибутку, необхідне для збереження фірми, продовження її функціонування, запобігання краху.

Місія підприємства – це комплексна мета, для якої підприємство створене і функціонує на ринку.

Місцеві податки і збори – це обов'язкові платежі, що встановлюються сільськими, селищними, міськими радами та справляються в межах відповідних адміністративно-територіальних одиниць і зараховуються до їх бюджетів.

Місцезнаходження юридичної особи – це фактичне місце ведення діяльності чи розташування офіса, з якого проводиться щоденне керування діяльністю юридичної особи.

Модельний статут – це типовий установчий документ, затверджений Кабінетом Міністрів України, який використовується для створення та провадження діяльності юридичних осіб відповідних організаційно-правових форм, містить встановлені законом правила, що регулюють правовий статус, права, обов'язки та відносини, які пов'язані із створенням, управлінням та провадженням господарської діяльності відповідних юридичних осіб.

Модернізація – це: оновлення, удосконалення, надання будь-чому сучасного вигляду; ремонт, доповнений впровадженням нових, кращих, ефективніших або додаткових елементів обладнання; оновлення, удосконалення, переобладнання застарілих систем, форм, споруд, забудови відповідно до найновіших вимог; переробка конструкторської документації серійно виготовлених будівельних машин з метою одержання більш ефективних її техніко-економічних показників.

Модифікація – це: внесення прогресивних змін, перетворення виробництва, технології, виробленої продукції, створення поліпшеного варіанта товару чи нової моделі виробу; видозмінена модель виробу.

Мотивація – це функція управління, яка полягає у виявленні та цілеспрямованому систематичному впливі на комплекс причин, які спонукають членів трудового колективу до спільних впорядкованих і узгоджених дій для досягнення поставленої перед суб'єктом господарювання мети.

Наглядова рада – це орган, що обирається загальними зборами акціонерів і контролює діяльність правління акціонерного

товариства.

Надбавки – це: додаткові виплати працівникам за особливо складні умови праці або високу якість роботи; націнка до номінальної ціни товару, обумовлена особливими якостями чи виготовленням на замовлення за спеціальними вимогами.

Наймана праця – це праця працівника, який працює за договором найму на підприємстві, яке йому не належить.

Найменування товару – це слово, поєднання слів або слова та цифрового коду, які відображають споживчі ознаки товару та однозначно ідентифікують товар чи послугу в документообігу.

Найменування юридичної особи – це найменування суб'єкта господарювання, що повинно містити: для товариства – вид, назву; для повних та командитних товариств – прізвища (найменування) учасників товариства; для підприємства – назву (завод, фабрика, майстерня та інші) і вид (індивідуальне, сімейне, приватне, колективне, державне) та інше.

Недобросовісна конкуренція – це: неправомірне використання ділової репутації суб'єкта господарювання; створення перешкод суб'єктам господарювання у процесі конкуренції та досягнення неправомірних переваг у конкуренції; неправомірне збирання, розголошення та використання комерційної таємниці.

Незавершене виробництво – це предмети праці, які знаходяться в процесі виробництва, очікують оброблення або перебувають на контролі, в процесі транспортування, а також напівфабрикати у цехових складах.

Некомерційна діяльність – це господарська діяльність, що здійснюється без мети одержання прибутку.

Нематеріальні активи – це вартість об'єктів промислової та інтелектуальної власності, а також інших аналогічних прав, визнаних об'єктом права власності конкретного підприємства.

Необоротні активи – це матеріальні і нематеріальні ресурси, що належать підприємству та забезпечують його функціонування і термін корисної експлуатації яких, як очікується, становить більше одного року.

Неоподатковуваний мінімум – це розмір об'єкта оподаткування, в межах якого податок не справляється.

Неплатоспроможність – це нездатність суб'єкта підприємництва після настання встановленого строку виконати свої грошові зобов'язання перед іншими особами, територіальною

громадою або державою інакше як через відновлення його платоспроможності.

Нерезиденти – це юридичні особи та суб'єкти підприємницької діяльності, що не мають статусу юридичної особи України, з місцем розміщення за межами України, створені та діють відповідно до законодавства іноземної держави, у тому числі юридичні особи та інші суб'єкти підприємницької діяльності з участю юридичних осіб та інших суб'єктів підприємницької діяльності України.

Нерозподілений прибуток – це частка прибутку підприємства, отримана в результаті діяльності в попередні періоди, яка не була спрямована на виплату дивідендів власникам підприємства чи поповнення складових власного капіталу підприємства.

Несприятливе підприємницьке середовище – це умови ведення підприємницької діяльності для яких характерні: нерівноправні умови функціонування державного та приватного секторів економічної системи; відсутність або недосконалість законодавчих актів, що регламентують підприємницьку діяльність; відсутність або низький рівень розвитку ринкової інфраструктури; високий рівень податкового тиску на підприємців; обмеження доступу до ресурсів.

Новий товар – це товар, який принципово відрізняється від наявних на ринку товарів або має серйозні якісні вдосконалення порівняно з товарами-аналогами щодо споживчих якостей, дизайну, форми тощо.

Номенклатура виробів – це перелік назв окремих видів продукції.

Норма – це: узаконене правило, визнаний обов'язковим порядок здійснення певних дій; встановлена, документально підтверджена величина, що визначає нормативний рівень витрачання ресурсів, одержання доходів, прибутку, витрат часу, вироблення продукції.

Норма амортизації – це встановлений у законодавчому порядку річний відсоток заміщення вартості зношеної частини основних засобів.

Норма виробітку – це кількість продукції в натуральному виразі або інших показниках роботи, яку повинен виробити (виконати) працівник за певний проміжок часу при певних організаційно-технічних умовах.

Норма витрат матеріалів – це гранично допустима кількість сировини, матеріалів, палива, енергії, яка може бути використана для виробництва одиниці продукції визначеної якості.

Норма прибутку – це відношення прибутку, одержаного за певний період часу (як правило, рік), до вкладеного капіталу.

Норма часу – це величина затрат робочого часу, встановлена для виконання одиниці роботи (продукції) працівником (групою працівників) відповідної кваліфікації за певних організаційно-технічних умов виробництва.

Нормативи – це поелементні складові норм, що характеризують питому витрату елемента нормування на одиницю маси, об'єму, площі, продуктивності, чисельності і тому подібне при виконанні виробничих процесів.

Норматив оборотних коштів – це мінімальна сума оборотних коштів, необхідних підприємству для створення або підтримки перехідних товарно-матеріальних запасів, які забезпечують безперебійну роботу підприємства.

Нормативно-правовий акт – це прийнятий компетентним органом держави офіційний письмовий документ, в якому сформульовано правові норми.

Нульова ставка – це ставка податку, який, у принципі, стягується, але за ставкою 0 відсотків.

Об'єднання підприємств – це організація, утворена на добровільній основі в складі двох або більше підприємств з метою координації їх виробничої, наукової та іншої діяльності для вирішення спільних економічних і соціальних завдань.

Об'єкт витрат – це продукція, роботи, послуги або вид діяльності підприємства, які потребують визначення пов'язаних з їх виробництвом (виконанням) витрат.

Об'єкт оподаткування – це майно, товари, дохід (прибуток) або його частина, обороти з реалізації товарів (робіт, послуг), операції з постачання товарів (робіт, послуг) та інші об'єкти, визначені податковим законодавством, з наявністю яких податкове законодавство пов'язує виникнення у платника податкового обов'язку.

Обігові кошти – це кошти, авансові в оборотні фонди і фонди обігу.

Обліковий прибуток (збиток) – це сума прибутку (збитку) до оподаткування, визначена в бухгалтерському обліку.

Обмежена відповідальність – це фінансова відповідальність володарів (учасників, акціонерів) компанії, обмежена фактично вкладеними у підприємство коштами шляхом участі у його статутному капіталі або придбанні його акцій.

Оборотні активи – це грошові кошти та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом 12 місяців з дати балансу.

Одиниця оподаткування – це частина об'єкта оподаткування, стосовно якої відбувається встановлення нормативів і ставок обкладення.

Одноосібне підприємство – це підприємство, що перебуває у власності однієї особи або однієї сім'ї.

Оперативна оренда – це господарча операція суб'єкта підприємницької діяльності, що передбачає передачу орендарю права користування матеріальними цінностями, які належать орендодавцю, на строк, не більший за строк повної амортизації їх з обов'язковим поверненням таких матеріальних цінностей орендодавцю. При цьому право власності на орендовані цінності залишається у орендодавця протягом всього строку оренди.

Оперативне управління – це управління поточною діяльністю підприємства, що включає оперативне планування, оперативний облік і оперативний контроль.

Операційна діяльність – це основна діяльність підприємств, а також інші види діяльності, які не є інвестиційною та фінансовою діяльністю.

Операційний прибуток – це балансовий прибуток, скоригований на різницю інших операційних доходів та операційних витрат.

Операційний цикл – це проміжок часу між придбанням запасів для здійснення діяльності та отриманням коштів від реалізації виробленої з них продукції або товарів та послуг.

Оплата праці – це грошовий вираз вартості робочої сили, який виплачується працівникові роботодавцем за виконану роботу або надані послуги.

Оподатковуваний прибуток – це прибуток, що визначається для розрахунку податку на прибуток способом виключення із суми скоригованого валового доходу валових витрат платника податку та суми нарахованих ним амортизаційних відрахувань.

Оподаткування – це законодавчо врегульований процес встановлення та утримання податків у країні, визначення їхніх розмірів і ставок, відповідних об'єктів та кола юридичних і фізичних осіб, що підлягають оподаткуванню.

Оптово-відпускна ціна – це фактична ціна, що застосовується у розрахунках за товари, які поставляються (реалізуються) суб'єктами господарювання з метою їх використання у підприємницькій діяльності, з урахуванням податку на додану вартість і транспортних витрат.

Орендна операція – це господарча операція суб'єкта підприємницької діяльності (орендодавця), що передбачає передачу права користування матеріальними цінностями іншому суб'єкту підприємницької діяльності (орендатору) на платній основі і на визначений строк.

Орендне підприємство – це вид підприємства, яке створюється після укладання договору оренди між державним органом і організацією орендарів.

Основна заробітна плата – це частина загального заробітку працівника, розмір якої залежить від результатів його роботи і визначається тарифними ставками, посадовими окладами, відрядними розцінками, а також доплатами в розмірах, установлених чинним законодавством.

Основне виробництво – це частина виробничої діяльності підприємства, яка полягає у безпосередньому перетворенні предмета праці на готову продукцію та провадиться у певних структурних підрозділах.

Основні засоби – це засоби праці виробничого і невиробничого призначення, які беруть участь у процесі виробництва протягом багатьох циклів, зберігаючи при цьому свою натуральну форму, і переносять свою вартість на вартість готової продукції частинами шляхом амортизаційних відрахувань.

Основні засоби виробничого призначення – це частина основних засобів підприємства, яка безпосередньо використовується для підготовки, здійснення і забезпечення процесу виробництва.

Основні засоби невиробничого призначення – це: частина основних засобів підприємства, яка не бере участі у виробничому процесі, а призначена для задоволення соціальних потреб працівників; фонди соціального призначення (житлово-комунальні,

побутові та спортивні приміщення, будівлі та обладнання лікувальних установ підприємства і т.п.).

Очікувані збитки – це збитки, про які керівництво підприємства знає або повинно знати.

Паблік рілейшнз – це діяльність, спрямована на формування позитивного іміджу фірми, доброзичливого ставлення до неї та її товару.

Паблісіті – це: популярність підприємства; вплив на споживачів з метою збільшення попиту на товари або послуги з допомогою реклами, публікацій, передач у засобах масової інформації, продажу зразків за пільговими цінами, роздачі сувенірів, інших аналогічних методів і засобів стимулювання попиту.

Партнерство – це: юридична форма організації підприємства, що посідає проміжне місце між індивідуальним підприємством та компанією з обмеженою відповідальністю; спільне підприємство декількох осіб, кожна з яких бере участь у ньому не лише внесенням свого капіталу, а й особистою працею.

Пеня – це штрафна санкція, сума якої стягується з платників за порушення строків сплати податків та платежів або термінів перерахування їх до бюджету організаціями, котрі утримують чи приймають їх.

Персонал – це сукупність постійних працівників, які отримали необхідну професійну підготовку та/або мають практичний досвід роботи.

Персональний продаж – це усне представлення товару в ході бесіди з одним чи декількома потенційними покупцями задля продажу.

Підакцизні товари – це законодавче визначений перелік товарів, на які встановлюються специфічні акцизи.

Підзаконні нормативні акти – це акти, що мають правові норми і прийняті органами державної влади.

Підприсемер – це особа, що займається підприємницькою діяльністю.

Підприємництво – це самостійна ініціатива, систематична, на власний ризик діяльність по виробництву продукції, наданню послуг і заняттю торговельною діяльністю з метою отримання прибутку.

Підприємницька діяльність – це процес, здійснюваний приватними особами, підприємствами або організаціями щодо освоєння природних ресурсів, виробництва, придбання, продажу товарів або надання послуг в обмін на інші товари, послуги або гроші.

Підприємницька здатність – це набір якостей, умінь і здібностей людини, що дозволяють їй знаходити і використовувати найкраще поєднання ресурсів для виробництва, продажу товарів, приймати розумні послідовні рішення, створювати і застосовувати нововведення, йти на виправданий ризик.

Підприємницький ризик – це узагальнюючий термін для групи ризиків, що виникають на різних етапах кругообігу капіталу в результаті дій конкурентів, постачальників сировини і матеріалів, зміни кон'юнктури, технологічних помилок і т.д.

Підприємницьке середовище – це сукупність умов, які впливають на можливість формування та успішної реалізації підприємницької ідеї.

Підприємство – це організаційно відокремлена і економічно самостійна ланка виробничої сфери народного господарства, що спеціалізується на виготовленні продукції, виконанні робіт і наданні послуг.

Пільги – це надання переваги, часткове або повне звільнення від виконання встановлених правил, обов'язків або полегшення умов виконання їх.

Планування – це безперервний творчий процес, що має на меті досягнення поставлених цілей за оптимальних витрат ресурсів та приведення можливостей підприємства у відповідність до умов ринку.

Плата – це платіж до бюджету за використання ресурсів, які перебувають у загальнодержавній власності, на основі певної еквівалентності взаємовідносин платників із державою. Плата встановлюється у твердих ставках з одиниці ресурсів у їхньому фізичному вимірі.

Платіжний календар – це графік надходжень коштів і платежів підприємств.

Платник податку – це фізична чи юридична особа, а також група осіб без статусу юридичної особи, на яку згідно із

законодавчими актами покладено обов'язок сплачувати податки та інші обов'язкові платежі.

Платоспроможність – це здатність підприємства виконувати свої коротко- та довгострокові боргові зобов'язання за рахунок власних коштів.

Повне товариство – це господарське товариство, всі учасники якого відповідно до укладеного між ними договору здійснюють підприємницьку діяльність від імені товариства і несуть додаткову солідарну відповідальність за зобов'язаннями товариства усім своїм майном.

Погодинна оплата праці – це форма оплати праці, при якій заробіток працівника визначається залежно від відпрацьованого ним часу і рівня кваліфікації.

Податки – це обов'язкові платежі, що стягуються державою з доходів або майна юридичних або фізичних осіб.

Податки непрямі – це податки, які включаються до ціни товарів або тарифів на послуги.

Податки прямі – це обов'язкові нормативні платежі з прибутку, спадщини, землі, будівель тощо.

Податкова інспекція – це державний орган, покликаний стежити за своєчасною і повною сплатою податків, застосовувати міри покарання до осіб, які ухиляються від сплати податків, сприяти нормальному функціонуванню податкової системи та вести податкову документацію.

Податкова система – це сукупність податків, зборів, інших платежів та внесків до бюджету і державних цільових фондів, платників податків та органів, що здійснюють контроль за правильністю обчислення, повнотою і вчасністю сплати їх у встановленому законом порядку.

Податкова ставка – це законодавчо встановлений розмір податку на одиницю оподаткування.

Податкове законодавство – це законодавчі акти, якими встановлюються і регулюються справляння податків та податкових платежів.

Податкове зобов'язання – це сума коштів, яку платник податків, у тому числі податковий агент, повинен сплатити до відповідного бюджету як податок або збір.

Податковий закон – це правовий акт вищого органу законодавчої влади, який зобов'язує юридичних осіб і громадян

сплачувати до бюджету платежі у вигляді податків у певному розмірі і в точно визначені строки.

Податковий звіт – це документ, що подається до податкової інспекції із даними про розрахунки з бюджетом.

Податковий кредит – це термінова відстрочка податку, який належить до сплати підприємством у бюджет у календарному році.

Податковий облік – це облік у податковій інспекції платників податків та стану розрахунків їх із бюджетом.

Податковий період – це строк, протягом якого завершується процес формування податкової бази, остаточно визначається розмір податкового зобов'язання.

Податковий тиск – це відношення загальної суми податкових зборів до сукупного національного продукту.

Податкові кредити – це пільги, спрямовані на зменшення податкової ставки або податкового окладу.

Податкові пільги – це повне або часткове звільнення від податків суб'єкта згідно з чинним законодавством.

Податкові правовідносини – це суспільні відносини, які виникають при сплаті податків та інших платежів і які урегульовані нормами фінансового, адміністративного, цивільного та кримінального права.

Податок з обороту – це вид непрямого податку як надбавка до ціни товарів.

Податок на додану вартість – це основна сучасна форма універсального акцизу, котрий встановлюється щодо знову створеної в даного платника вартості, що включає фонд заробітної плати та прибуток.

Податок на прибуток – це форма прибуткового оподаткування підприємств, за якою об'єктом оподаткування виступає чистий дохід підприємства.

Позареалізаційна операція – це діяльність підприємства, безпосередньо не пов'язана з реалізацією продукції (робіт, послуг) та іншого майна, включаючи основні фонди, нематеріальні активи, продукцію обслуговуючого та допоміжного виробництва.

Посередницька операція – це господарча операція суб'єкта підприємницької діяльності, який виступає в ролі коміонера в договорі комісії, консигнатора у консигнаційному договорі або повіреного в договорі доручення, за винятком довірчих операцій з грошовими коштами, цінними паперами, включаючи

приватизаційні майнові сертифікати, а також операцій з випуску боргових зобов'язань і вимог та їхньої торгівлі, операцій з торгівлі (управління) валютними цінностями та іншими видами фінансових ресурсів, а також усіх видів банківських і страхових операцій.

Постійні витрати – це витрати підприємства, які безпосередньо не залежать від обсягу виробництва продукції.

Поточна вартість – це вартість минулих або майбутніх сум, приведена до нинішнього моменту часу за допомогою операції дисконтування.

Право власності – це сукупність правових норм, які регулюють і закріплюють суспільні відносини, що виникають із присвоєнням матеріальних благ громадянами, юридичними особами та державою, які надають названим суб'єктам рівні права та обов'язки з володіння, користування і розпорядження майном.

Право господарського управління – це право підприємства володіти, користуватися і розпоряджатися майном власника в межах, встановлених законом або іншими правовими актами.

Право оперативного управління – це право підприємства володіти, користуватися і розпоряджатися закріпленим за ним майном власника в межах, встановлених законом, відповідно до цілей його діяльності, завданнями власника і призначенням майна.

Прибуток – це економічна категорія, яка виражає фінансові результати виробничо-господарської діяльності підприємства. Визначається як різниця між виручкою від реалізації продукції (робіт, послуг) і витратами на виробництво.

Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування – це алгебраїчна сума прибутку від операційної діяльності, фінансових та інших доходів (прибутків), фінансових та інших витрат (збитків).

Прибуток від позареалізаційних операцій – це сума коштів, одержувана підприємством від позареалізаційних операцій і зменшена на суму витрат на ці операції.

Прибуток від реалізації продукції (робіт, послуг) – це виручка від реалізації продукції (робіт, послуг), зменшена на суму нарахованого (сплаченого) податку на додану вартість (за винятком товарообмінних операцій з нерезидентами), акцизного збору, ввізного мита, митного збору та інших обов'язкових зборів і платежів, визначених чинним законодавством, а також на суму витрат, що включаються до собівартості реалізованої продукції (робіт, послуг).

Приватна власність – це майнові та особисті немайнові блага конкретної фізичної особи (жилі будинки, транспортні засоби, грошові кошти, цінні папери, результати інтелектуальної творчості та інше майно споживчого й виробничого призначення).

Приватне підприємство – це підприємство, що діє на основі приватної власності громадян чи суб'єкта господарювання (юридичної особи).

Прискорена амортизація – це метод визначення амортизації основних фондів за нормами, які перевищують офіційно затверджені норми амортизаційних відрахувань.

Прихований дохід – це: частка сукупного доходу, не зазначена суб'єктом оподаткування в декларації, що подається до державної податкової інспекції; сукупний дохід, не оприлюднений унаслідок неподання такої декларації в строки та за умов, визначених законодавством.

Прогноз – це органічна система (частина) планування.

Прогнозування – це визначення об'єктивних тенденцій розвитку бізнесу в майбутньому, а також альтернативних шляхів розвитку і термінів їх реалізації.

Продаж – це передавання права власності на майно, товари, цінні папери, валютні цінності, інші види фінансових ресурсів та матеріальних цінностей іншим юридичним і фізичним особам за допомогою угод з купівлі-продажу або ціни на певну еквівалентну суму коштів, інших цінностей у матеріальній і нематеріальній формах, боргових зобов'язань у вартісному вираженні.

Продуктивність праці – це показник, що характеризує ефективність праці та показує здатність працівників випускати певну кількість продукції за одиницю робочого часу.

Продукція – це сукупність матеріальних благ, добутих чи створених внаслідок виробничої діяльності.

Промислово-фінансова група – це велике угруповання підприємств, банків, інших юридичних осіб, які займаються виробничою, торговельною та фінансово-кредитною діяльністю.

Проценти – це доходи, отримані платниками податку від операцій з борговими вимогами та зобов'язаннями, зокрема з векселями, облігаціями, бонами та іншими платіжними документами, включаючи операції з державними скарбничими зобов'язаннями, а також будь-які доходи, отримані платником податку від надання грошових коштів та матеріальних цінностей в

кредит (позичку) та нараховані як премії чи виграші або відсотків від суми заборгованості.

П'ять фундаментальних економічних питань – це основні питання, на які економічна наука покликана давати відповіді: «що виробляти», «як виробляти», «як розподілити загальний обсяг виробленої продукції», «як підтримувати повну зайнятість», «як забезпечити гнучкість економічної системи».

Раціоналізація – це сукупність організаційно-технічних заходів, спрямованих на найефективніше використання наявних виробничих ресурсів і найдоцільнішу організацію виробничих процесів.

Реалізація продукції (робіт, послуг) – це господарча операція суб'єкта підприємницької діяльності, що передбачає передачу права власності на продукцію (роботи, послуги) іншому суб'єктові підприємницької діяльності в обмін на еквівалентну суму коштів або боргових зобов'язань.

Резервний фонд – це джерело зарезервованих коштів як частини прибутку для покриття можливих збитків підприємства в процесі фінансово-господарської діяльності.

Реклама – це будь-яка платна неособистісна форма розповсюдження інформації про фірму та її товар.

Рентабельність – це узагальнюючий показник економічної ефективності, що характеризує співвідношення між результатами виробничо-господарської діяльності і витратами на їх одержання.

Реструктуризація підприємства – це здійснення організаційно-господарських, фінансово-економічних, правових, технічних заходів, спрямованих на реорганізацію підприємства, зокрема шляхом його поділу з переходом боргових зобов'язань до юридичної особи, що не підлягає санації, на зміну форми власності, управління, організаційно-правової форми, що сприятиме фінансовому оздоровленню підприємства, підвищенню ефективності виробництва, збільшенню обсягів випуску конкурентоспроможної продукції та повному або частковому задоволенню вимог кредиторів.

Ринок – це цілісна система економічних відносин і зв'язків між покупцями і продавцями, що будуються на основі ринкових цін.

Роздрібна ціна – це ціна, за якою товар продається в роздрібній торгівлі для населення і деяких організацій.

Розпорядження – це право визначати юридичну або фактичну долю майна (наприклад, продавати, дарувати, обмінювати, переробляти, заповідати тощо).

Самофінансування – це один з методів фінансового забезпечення відтворювальних витрат, який ґрунтується на використанні суб'єктом господарської діяльності власних фінансових ресурсів без залучення коштів державного бюджету.

Санация – це система заходів, що здійснюються під час провадження у справі про банкрутство з метою запобігання визнанню боржника банкрутом та його ліквідації, спрямована на оздоровлення фінансово-господарського становища боржника, а також задоволення в повному обсязі або частково вимог кредиторів шляхом реструктуризації підприємства, боргів і активів та/або зміни організаційно-правової та виробничої структури боржника.

Сегментація ринку – це розподіл споживачів на групи на основі різниці в потребах, характеристиках чи поведінці і розроблення для кожної з груп окремого комплексу маркетингу. Сегментацію ринку можна здійснювати за різними змінними параметрами.

Синдикат – це: одна з форм капіталістичних монополій; об'єднання самостійних підприємств з метою регулювання ринку певного товару, підтримання високого рівня цін і одержання надприбутку.

Система оплати праці – це сукупність взаємопов'язаних форм і методів оплати праці, структура та принципи її організації, які відповідають вимогам розвитку продуктивних сил і змісту виробничих відносин.

Соціальне підприємництво – це підприємницька діяльність, направлена на вирішення нагальних соціальних проблем.

Спільне підприємство – це форма співробітництва партнерів, які об'єднують капітал для здійснення спільної виробничої діяльності, управління і розподілу прибутку пропорційно вкладеному капіталу.

Сприятливе підприємницьке середовище – це: наявність всіх умов для нормального, цивілізованого розвитку бізнесу; підтримка розвитку підприємництва на державному та регіональному рівнях у сфері законодавства, фінансово-кредитної та податкової системах; наявність державних пільг і стимулів для розвитку

підприємницької діяльності; наявність сприятливих умов для придбання нерухомості та оренди майна.

Статутний фонд – це виділені підприємству або залучені ним на засадах, визначених чинним законодавством, фінансові ресурси у вигляді грошових коштів або вкладень у майно, цінності, нематеріальні активи, цінні папери, закріплені за підприємством на праві власності або повного господарського відання.

Статут підприємства – це зібрання обов'язкових правил, що регулюють взаємовідносини підприємства з іншими суб'єктами господарювання, а також індивідуальну діяльність.

Стимулювання збуту – це короткочасні спонукальні заходи заохочення споживачів до купівлі (знижки, розпродажі, лотереї тощо).

Стратегія підприємства – це визначення довгострокового курсу розвитку підприємства, затвердження цього курсу та розподіл ресурсів для його реалізації.

Суб'єкт підприємницької діяльності – це: господарські організації – юридичні особи, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані в установленому законом порядку; громадяни, іноземці та особи без громадянства, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані як підприємці.

Суб'єкт податкового права – це будь-яка особа, поведінка якої регулюється нормами податкового права і яка може виступати учасником податкових правовідносин, носієм суб'єктивних прав та обов'язків.

Тактичне планування – це процес розроблення способів досягнення цілей та шляхів реалізації певних середньо- і короткострокових завдань, сформульованих у стратегічному плані.

Технологія – це сукупність методів (способів) виготовлення, видобутку, обробки або переробки та інших процесів, робіт і операцій, що змінюють стан сировини, матеріалів, напівфабрикатів чи виробів у процесі отримання продукції із заданими показниками якості.

Товар – це продукція, роботи, послуги, матеріально-технічні ресурси, майнові та немайнові права, що підлягають продажу.

Товариство з додатковою відповідальністю – це вид господарської організації, статутний фонд якої розділений на частини, розмір яких визначається установчими документами, а учасники товариства відповідають за його борги своїми внесками у

статутний фонд та у разі нестачі цих сум – додатково майном, що їм належить, в однаковому для всіх учасників розмірі, кратному внеску кожного з них.

Товариство з обмеженою відповідальністю – це організація, створювана на основі угоди між юридичними особами та (або) громадянами шляхом об'єднання їхніх внесків задля досягнення загальних цілей, статутний фонд якої формується лише за рахунок коштів пайовиків, що несуть відповідальність у межах сум внесків.

Товарна група – це група однорідних товарів за гармонізованою системою опису та кодування.

Товарна продукція – це продукція підприємства, яка виготовлена за певний період і призначена для реалізації на сторону.

Товарний знак – це оригінальне позначення, за допомогою якого товари і послуги одного виробника відрізняються від товарів і послуг інших виробників.

Товарний кредит – це будь-яка господарча операція суб'єкта підприємницької діяльності, що передбачає реалізацію продукції (робіт, послуг), (передачу права власності) іншому суб'єктові підприємницької діяльності або громадянину на умовах відстрочення платежу, якщо таке відстрочення є більшим за звичайні строки банківських розрахунків або перевищує 30 календарних днів з дати реалізації.

Торговий патент – це державне свідоцтво, яке засвідчує право суб'єкта підприємницької діяльності чи його структурного (відокремленого) підрозділу займатися підприємницькою діяльністю в таких сферах, як у сфері роздрібної торгівлі, торгівлі іноземною валютою, а також з надання послуг у сфері грального бізнесу.

Точка беззбитковості – це виручка і обсяг виробництва фірми, які забезпечують покриття всіх її витрат і нульовий прибуток.

Умови праці – це сукупність факторів виробничого середовища і трудового процесу, які впливають на здоров'я і працездатність людини в процесі її професійної діяльності.

Умовно чиста продукція – це показник виробничої програми підприємства, який визначається сумуванням обсягу чистої продукції (новоствореної вартості) та амортизаційних відрахувань.

Унітарне підприємство – це підприємство, що створюється одним засновником, який виділяє необхідне для того майно, формує відповідно до закону статутний капітал, не поділений на частки (паї), затверджує статут, розподіляє доходи, безпосередньо або через керівника, який призначається засновником, керує підприємством і формує його трудовий колектив на засадах трудового найму, вирішує питання реорганізації та ліквідації підприємства.

Управління – це особливий вид інтелектуальної діяльності, що застосовує різноманітні засоби і методи впливу на процеси.

Упущені доходи – це доходи, які могли б бути отримані при використанні засобів за одним із варіантів, проте втрачені, тому що використовувалися за іншим варіантом.

Утилізаційна вартість – це вартість матеріальних активів, які підлягають утилізації, досягли граничного стану внаслідок повного зносу або надзвичайної події та втратили свою первісну корисність або не мають ринку збуту на дату оцінки.

Ухилення від сплати податків – це дії платників податків, спрямовані на несплату податків шляхом заниження доходу та оцінки майна або повного приховування їх.

Фактична перевірка – це перевірка, що здійснюється за місцем фактичного провадження платником податків діяльності, розташування господарських або інших об'єктів права власності такого платника.

Фальсифікована продукція – це продукція, виготовлена з порушенням технології або неправомірним використанням знака для товарів та послуг, чи копіюванням форми, упаковки, зовнішнього оформлення, а так само неправомірним відтворенням товару іншої особи.

Фіктивне підприємництво – це підприємництво, що має наступні ознаки: зареєстровано (перереєстровано) на недійсні (втрачені, загублені) та підроблені документи; незареєстровано у державних органах, якщо обов'язок реєстрації передбачено законодавством; зареєстровано (перереєстровано) у органах державної реєстрації фізичними особами з подальшою передачею (оформленням) у володіння чи управління підставним (неіснуючим), померлим, безвісти зниклим особам або таким особам, що не мали наміру провадити фінансово-господарську діяльність або реалізовувати повноваження; зареєстровано

(перереєстровано) та проваджено фінансово-господарську діяльність без відома та згоди його засновників та призначених у законному порядку керівників.

Філія – це організація, яка є частиною іншої юридичної особи та знаходиться поза місцем її розташування.

Фінанси – це сукупність форм і методів формування, розподілу й використання централізованих і децентралізованих грошових фондів з метою виконання функцій і завдань держави, підприємств і населення із забезпечення умов розширеного відтворення, задоволення соціальних та інших потреб суспільства.

Фінансова діяльність – це виникнення грошових відносин, пов'язаних з неперервним кругообігом коштів у формах витрачання ресурсів, одержання доходів, їх використання, а також із приводу відносин з постачальниками, покупцями продукції, працівниками підприємства, державними органами.

Фінансова оренда – це господарча операція суб'єкта підприємницької діяльності, що передбачає придбання орендодавцем матеріальних цінностей за замовленням орендаря з наступною передачею орендарю права користування такими матеріальними цінностями на строк, не менший за строк їхньої повної амортизації з обов'язковою наступною передачею права власності на такі матеріальні цінності орендарю.

Фінансовий кредит – це будь-яка господарча операція суб'єкта підприємницької діяльності, що передбачає надання коштів у позичку на визначений строк та нарахованих процентів у грошовій формі або в інших формах забезпечення заборгованості, включаючи матеріальні цінності та нематеріальні активи, надані в заставу.

Фінансовий план – це розділ, який узагальнює основні положення всіх попередніх розділів бізнес-плану у вартісному вираженні.

Фондовіддача – це показник ефективності використання основних фондів, який визначається відношенням обсягу виготовленої продукції у вартісному виразі до середньорічної вартості основних фондів підприємства.

Фондомісткість – це показник, обернений до показника фондівіддачі.

Фондоозброєність праці – це показник, що характеризує рівень технічної оснащеності праці, а саме величину основних

виробничих фондів, які використовує один працівник, та визначається відношенням середньорічної вартості основних фондів до середньорічної чисельності працівників.

Фонд оплати праці – це цільове джерело фінансування витрат на оплату праці працівників підприємства, премії робітникам і службовцям за виробничі результати, заохочувальні та компенсаційні виплати, що відносяться на собівартість продукції.

Франчайзинг – це така організація бізнесу, за якою компанія (франчайзер) передає певній людині чи компанії (франчайзі) право на продаж продукту і послуг цієї компанії.

Холдинг – це різновид акціонерної компанії, характерною ознакою якої є володіння контрольним пакетом акцій інших фірм з метою контролю і управління їхньою діяльністю.

Ціна – це кількість грошей, що сплачується або одержується за одиницю товару або послуги.

Цінні папери – це грошові документи, що засвідчують право володіння або відносини позики, визначають взаємовідносини між особою, яка їх випустила, та їхнім власником і передбачають, як правило, виплату доходу у вигляді дивідендів або відсотків, а також можливість передачі грошових та інших прав, що впливають з цих документів, іншим особам. Види цінних паперів: акції, облигації, чеки, казначейські зобов'язання, депозитні сертифікати, векселі.

Цінова політика – це комплекс заходів щодо визначення цін, цінової стратегії і тактики, умов оплати, варіювання цінами залежно від позиції на ринку, стратегічних і тактичних цілей фірми.

Цінова стратегія – це: узагальнююча модель дій щодо встановлення і зміни цін; набір правил для прийняття цінових рішень, які забезпечують реалізацію цінової політики.

Ціноутворення – це процес обґрунтування, затвердження та перегляду цін і тарифів, визначення їх рівня, співвідношення та структури.

Частково сприятливе підприємницьке середовище – це умови ведення підприємницької діяльності для яких характерні: політична нестабільність; міжнаціональні, міжрегіональні та міждержавні розбіжності; розрив раніше сформованих господарських зв'язків; соціальна напруженість у суспільстві; низький рівень життя населення та його купівельної спроможності; відсутність реальних шляхів і механізмів моральної та законодавчої підтримки розвитку підприємництва; переважне вкладення капіталу

в ті види діяльності, які характеризуються швидким оборотом коштів.

Чиста продукція – це різниця між вартістю товарної продукції і матеріальними витратами на її виробництво, і сумою амортизаційних відрахувань.

Чистий дисконтований дохід – це показник ефективності інвестиційного проекту, визначений як сума ефектів за весь розрахунковий період, приведених методом дисконтування до початкового моменту.

Чистий прибуток – це прибуток, що поступає в розпорядження підприємства після сплати податку на прибуток та інших обов'язкових платежів.

Штрафні санкції – це грошові штрафи та пені, що стягуються з платників за порушення податкового законодавства.

Юридична особа – це суб'єкт цивільного права, що відповідає таким ознакам: незалежність функціонування від окремих фізичних осіб, що входять до її складу; наявність власного майна, відокремленого від майна учасників; право придбавати, користуватись і розпоряджатись власністю; право здійснювати від свого імені інші дозволені законодавством дії; право від свого імені вирішувати спірні питання щодо діяльності та конфліктні ситуації у суді та арбітражі; самостійна майнова відповідальність; наявність розрахункового та інших рахунків у банках, самостійного балансу, печатки зі своїм найменуванням, товарного знака тощо.

Якість продукції – це сукупність корисних споживчих властивостей продукту, що визначають його здатність задовольняти потреби суспільства.